

סוג הבחינה: בגרות לבתי ספר על-יסודיים
 מועד הבחינה: קיץ תשס"ו, 2006
 מספר השאלון: 009112

מדינת ישראל
 משרד החינוך התרבות והספורט

ספרות עברית וכללית

לבתי ספר דתיים

יחידת לימוד משלימה ל-2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – סיפורת (מעשה חכמים, סיפור קצר)	–	(33x1)	–	33 נקודות
פרק שני – "סיפור פשוט", רומאן מתורגם ודרמה	–	(33x1)	–	33 נקודות
פרק שלישי – שירה	–	(17x2)	–	<u>34 נקודות</u>
סה"כ	–		–	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) חובה לצרף למחברת הבחינה שתי רשימות:
 א. רשימת היצירות שנלמדו ביחידה הבסיסית.
 ב. רשימת היצירות שנלמדו ביחידה זו.
 (2) אין להדגים בתשובות שונות על פי אותה יצירה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כסיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון – סיפורת (מעשה חכמים וסיפור קצר) (33 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3.

מעשה חכמים

1. לפניך מעשה החכמים על "רבי חמא בר ביסא". קרא אותו, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

רבי חמא בר ביסא הלך יושב שתיים עשרה שנה בבית רבו.
 כשבא, אמר: לא אעשה כדרך שעשה בן חכינאי.
 נכנס, יושב בבית המדרש ושלח לביתו.
 בא ר' אושעיא בנו יושב לפניו.
 היה שואל אותו על שמועה.
 ראהו ששמועותיו מחודדות.
 חלשה דעתו. אמר:
 אילו הייתי כאן, היה לי זרע כזה!
 נכנס לביתו. נכנס אחריו. קם לפניו.
 הוא סבר שרוצה לשאלו על השמועה.
 אמרה לו אשתו, וכי יש שקם מלפני תינוק?
 קרא עליו רמי בר חמא החוט המשולש לא במהרה יינתק.
 זה ר' אושעיה בנו של ר' חמא בר ביסא.

א. הסבר את הקונפליקט שמוצג במעשה החכמים על רבי חמא בר ביסא.

האם הקונפליקט נפתר בסיום מעשה חכמים זה? (20 נקודות)

ב. מהו תפקידה של האישה במעשה חכמים זה? הסבר את דבריך. (13 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

סיפור קצר

2. לפניך הגדרות לשני מאפיינים של הסיפור הקצר. קרא אותן, וענה על השאלה שאחריהן.
סיבוך הוא **התנגשות** בין רצונות, גורלות וכיווני עלילה שונים, הפוגעת במצב שהיה לפני הסיבוך.
התרה היא **הפתרון** לסיבוך. היא פותרת את הבעיות שנוצרו **ביחסים** שבין הגיבורים או **במצבים** שהגיבורים הגיעו אליהם. הפתרון יכול להיות לטוב או לרע.
 (על פי יוסף אבן)

בחר בסיפור קצר שלמדת, והדגם בעזרתו את ההגדרות האלה.

3. גם גורמים חברתיים וגם גורמים נפשיים משפיעים על התנהגות הדמויות (על מה שהן עושות ועל מה שאינן עושות).
 מה הם הגורמים המשפיעים על הדמות המרכזית בסיפור קצר שלמדת?
 הסבר את ההשפעה של גורמים אלה על ההתנהגות של הדמות.

פרק שני – סיפור פשוט, רומאן מתורגם ודרמה (33 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 4-10.

"סיפור פשוט" או רומאן מתורגם

4. חלומות, הזיות, מונולוגים פנימיים, דיאלוגים, זיכרונות – כל אלה הם דרכים המסייעות לעיצוב חיי הנפש של דמויות ברומאן.
 בחר בשתיים מדרכי עיצוב אלה, והסבר מה מלמדת אותנו כל אחת מדרכי עיצוב אלה על חיי הנפש של דמות אחת או של שתי דמויות ברומאן ("סיפור פשוט" או רומאן מתורגם).

רומאן מתורגם

5. כיצד בא לידי ביטוי הצורך של אדם באנשים אחרים, לפי הרומאן המתורגם שלמדת?
 הדגם תופעה זו בעזרת תיאור היחסים בין הדמות המרכזית לבין שתי דמויות אחרות ברומאן.

/המשך בעמוד 4/

דרמה**6. אנטיגונה / סופוקלס; מקבת / שקספיר**

במחזות אלה הנשים מתוארות גם מבחינת היחסים שלהן עם בני משפחה (כרעיות, כאחיות, כאוהבות או כבנות) וגם כמי שנלחמות נגד כוח שולט, או כמי שנלחמות כדי להשיג כוח. בחר במחזה שלמדת ("אנטיגונה" או "מקבת"), והסבר את שני ההיבטים האלה בדמות של אישה במחזה.

7. אדיפוס המלך / סופוקלס; המלך ליר / שקספיר; בית הבובות / איבסן; המלט / שקספיר

מחזות רבים מתארים את המעבר של הגיבור (או הגיבורים) מעיוורון כלפי המציאות לראייה מפקחת של המציאות. הסבר והדגם תהליך כזה, על פי המחזה שלמדת ("אדיפוס המלך" או "המלך ליר" או "בית הבובות" או "המלט").

8. המלט / שקספיר

"היות נכון – זה העיקר", אומר המלט במערכה החמישית. תאר את התהליך שהוביל את המלט להבנה זו.

9. ביקור הגברת הזקנה / דירנמט

בחר בשני יסודות גרוטסקיים במחזה "ביקור הגברת הזקנה". תאר כיצד יסודות אלה באים לידי ביטוי במחזה, והסבר את תרומתם למשמעותו.

10. אויב העם / איבסן

במהלך עלילת המחזה ד"ר שטוקמן הופך מ"גיבור העם" ל"אויב העם".

א. מי מכנה אותו בכינויים אלה? (5 נקודות)

ב. תאר את השינוי שחל ביחס החברה לד"ר שטוקמן. בסס את דבריך על שני דמויות

מהמחזה. (28 נקודות)

פרק שלישי – שירה (34 נקודות)

ענה על שתי שאלות: על שאלה אחת מהפיוט ומשירת ימי הביניים (שאלות 11-12) ועל שאלה אחת מהשירה העברית במאה ה-20 (שאלות 13-15).
(לכל שאלה – 17 נקודות; סה"כ – 34 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 11-12.

פיוט ושירת ימי הביניים

11. קרא את הפיוט שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

אגדלך / ר' אברהם אבן עזרא

אגדלך אלהי כל נשמה
ואודך ברב פחד ואימה.
בעמדי תוף קהלך, צור, לרומם –
לך אכרע ואכף ראש וקומה.
5 רקיעי רום הלא נטה במבטא
והארץ יסדה על בלימה.
היוכל איש חקור את סוד יצרו?
ומי הוא זה בכל קדמה וימה?
מרום הוא עלי כל פה ולשון,
10 אשר הפליא ועשה כל בחכמה.
ויתגדל בגוי קדוש ועליון
ויתקדש שמייה רבא בעלמא.

א. ביחס של הדובר לאלוקיו יש שילוב בין רגש לשכל.

הסבר והדגם קביעה זו על פי הפיוט כולו. (9 נקודות)

ב. בפיוט "אגדלך" יש שיבוצים רבים.

בחר בשני שיבוצים, והסבר את תרומתם למשמעות השיר. (8 נקודות)

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

אֲשָׁכִים לְבֵית הַשֵּׁר / ר' אברהם אבן עזרא

אֲשָׁכִים לְבֵית הַשֵּׁר – / אוֹמְרִים: כְּבָר רָכַב,
אָבוֹא לְעֵת עָרַב – / אוֹמְרִים: כְּבָר שָׁכַב.
אוֹ יַעֲלֶה מָרְכָב / אוֹ יַעֲלֶה מְשָׁכַב –
אוֹיָה לְאִישׁ עָנִי / גּוֹלֵד בְּלִי כּוֹכָב!

א. הסבר את הבית האחרון בשיר, וכתוב מה מוסיף בית זה להבנת שאר בתי השיר.

(11 נקודות)

ב. הדגם שני מאפיינים של שירת ימי הביניים, הבאים לידי ביטוי בשיר. (6 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 13-15.

השירה העברית במאה ה-20

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לא זְכִיתִי בְּאוֹר מִן הַהֶפְקֵר / חיים נחמן ביאליק

לא זְכִיתִי בְּאוֹר מִן הַהֶפְקֵר,
אֵף לֹא כָּא לִי בִּירְשָׁה מְאֹבֵי,
כִּי מִסְלָעֵי וְצוּרֵי גִקְרָתִיו
וְחֻצְבָּתִיו מְלֻבְבֵי.

נִיצוּץ אֶחָד בְּצוּר לְבִי מִסְתַּתֵּר,
נִיצוּץ קָטָן – אֵךְ כֵּלּוֹ שְׁלִי הוּא,
לֹא שְׁאַלְתִּיו מֵאִישׁ, לֹא גִנְבְּתִיו –
כִּי נִמְנְנֵי וְכִי הוּא.

וְתַחַת פְּטִישׁ צְרוּתִי הַגְּדוּלוֹת
כִּי יִתְפּוֹצֵץ לְבָבִי צוּר עָזִי,
זֶה הַנִּיצוּץ עָף, נִתְּזוּ אֶל-עֵינֵי,
וּמְעֵינֵי – לְחֶרְתִּי.

וּמְחֶרְתִּי יִתְמַלֵּט לְלִבְבְּכֶם,
וּבְאוֹר אֲשָׁכֶם הִצַּתִּיו, יִתְעַלֵּם,
וְאֲנֹכִי בְּחֻלְבֵי וּבְדָמֵי
אֶת הַבְּעֵרָה אֲשַׁלֵּם.

הסבר את הקשר בין הבית הראשון ובין הבית האחרון בשיר.

בתשובתך דון גם במוטיבים החוזרים בשני הבתים.

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

בְּגוֹשׁ הַשֵּׁשׁ / דן פגיס

בְּגוֹשׁ הַשֵּׁשׁ מְצַפֶּה הַפֶּסֶל.
 הַכַּד עוֹדוֹ בְּחִיק הַחֶמֶר.
 תוֹעֵה הַמְּנַגֵּינָה וּמְחַפֵּשֵׁת
 אֶת חֲלִילָהּ בְּקִנֵּי הַגָּמָא.
 גְּזִית הַבַּיִת עוֹד שְׂבוּיָהּ בְּסַלְעַ,
 בְּאֶפֶל חֶרְפִּים חֲבוּי הַלֶּחֶם.
 אֶכֶל הַיָּד, בּוֹטַחַת וְנֹכְשֶׁלֶת,
 חוֹזֵרֶת לִיצִירָהּ וּמוֹלֶכֶת.

הסבר מדוע שיר זה נחשב לשיר ארספואטי. הדגם את דבריך.

15. לא זְכִיתִי בְּאוֹר מִן הַהֶפְקֵר; בְּגוֹשׁ הַשֵּׁשׁ

קרא את שני השירים "לא זְכִיתִי בְּאוֹר מִן הַהֶפְקֵר" (עמ' 6) ו"בְּגוֹשׁ הַשֵּׁשׁ" (עמ' 7), וענה על הסעיפים א-ב.

א. מהי משימתו של היוצר על פי כל אחד משירים אלה? הסבר והדגם את דבריך.
 (10 נקודות)

ב. על פי כל אחד מהשירים, מהו "המחיר" שהיוצר עלול לשלם במהלך היצירה או בסיומה?
 הסבר והדגם את דבריך. (7 נקודות)

ב ה צ ל ח ה !

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
 אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך התרבות והספורט